

omnes quibus sanum est iudicium, fatebuntur, et A rum causas, et eorum naturas, significationes quo- spero nullum juste clamaturum frustra nos post que et accidentia : his enim ignoratis, corrigere quæ tantos viros scripsisse, et si fatear quod bene dixe- præter naturam se habent, et curare infirma est runt quæ dixerunt, sed utilitati consulere publica impossibile. Non tradidimus autem, nisi vel a nobis volui, non mei nominis gloriæ, ad quam me nihil vel ab aliis experimento comprobata, et ratione dixisse bene videbit tua paternitas. Cupio enim certe cognita, ut certum sit aliter se habere non sstituere medicum, sanis conservare valetudinem posse. Tuæ paternitati nos commendamus semper, bonam, non sanis, amissam restituere commode. et eam semper valere cupimus.

Et propter hanc causam tam diligenter dixi morbo-

que et accidentia : his enim ignoratis, corrigere quæ præter naturam se habent, et curare infirma est impossibile. Non tradidimus autem, nisi vel a nobis vel ab aliis experimento comprobata, et ratione certe cognita, ut certum sit aliter se habere non posse. Tuæ paternitati nos commendamus semper, et eam semper valere cupimus.

ANNO DOMINI MXCIX

DEUSDEDIT

SANCTÆ ECCLESİÆ ROMANÆ PRESBYTER CARDINALIS TITULI APOSTOLORUM IN EUDOXIA

NOTITIA HISTORICA

(Apud FABRIC., *Bibliotheca med. et inf. Lat.*, t. II, p. 25)

Deusdedit, aliis *Deodatus*, cardinalis presbyter et propugnator acris partium Gregorii VII pontificis, defunctus anno 1099. Scripsit libros quatuor *De verbis ecclesiasticis* ad Victorem III, Gregorii VII ann. 1086 successorem, sive Compendium canonum ms. in bibliotheca Vaticana; præterea librum quadripartitum *De privilegiis et auctoritate Ecclesiæ Romanæ statusque ecclesiastici, et adversus rerum ecclesiasticarum invasores, Simoniacos et schismaticos, Guibertinos*, ut vocat anonymus Mellicensis cap. 113, et *Henricianos*, hoc est, qui cum Guiberto sive Clemente III antipapa, et Henrico IV imperatore faciebant, unde *Wigbertinam et Henricianam hæresim* jungit Urspergensis pag. 247. Mirum est his libris locum datum non esse in Bibliotheca maxima pontificia Joannis Thomæ Rocaberti.

DISSERTATIO

DE COLLECTIONE MANUSCRIPTA VATICANA CARDINALIS DEUSDEDIT.

Aliquot documenta hactenus inedita complectens.

(Vide Ballerini *Disquisitionem de antiquis collectionibus et collectoribus canonum*, parte IV, cap. 14, *Patrologiæ* tom. LVI, opp. Leonis Magni III, col. 330.)

CARDINALIS DEUSDEDIT

PRÆFATIO IN SUAM CANONUM COLLECTIONEM.

Beatissimo atque apostolico viro pontifici domno papæ Victori tertio et omni clero sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Deusdedit, exiguus presbyter tituli Apostolorum in Eudoxia.

Novit beatitudo vestra quod sancta Romana Ecclesia idcirco omnium Ecclesiarum mater scribitur et creditur, quoniam B. Petrus ipsius institutor prius patriarchalibus sedibus in Oriente, et postea elatere

suo primos dedit pastores omnibus urbibus quæ sunt in Occidente. Ipsi apostolo hæc ordinatio maxime competebat, cui principaliter Christus Dei Filius, cælestis regni clavibus traditis, suas oves pascere jussert, cuique fratres suos in eadem fide confirmare præceperat. Cujus tam excellentissimi privilegii insignia munera diligenter attendentes 318 Patres qui in Nicæno conseruerunt concilio, statuerunt (ut

Athanasius episcopus Alexandrinus scribit B. Felici papæ non debere absquo Romani pontificis sententiæ concilia celebrari, nec episcopos damnari, et omnia majora negotia ad ejusdem judicium debere deferri. Sed et Sardicense concilium, quod 300 episcopos habuit teste universali synodo, quæ a suis conditoribus octava dicitur, capitulo 3, et 4, et (Cor. vi et x) 6, et 9, eadem statuit, et ita inter cætera B. papæ Julio scripsit: *Optimum et valde congruentissimum esse videbitur, si ad caput, id est ad B. Petri apostoli sedem de singulis quibusque provinciis Domini referant sacerdotes.* Huic etiam ante illam synodum tantum reverentiæ ab antiquis Patribus legitur impensum fuisse, ut ille insignis martyr Cyprianus, Africanæ provinciæ primas, legatur in suis epistolis presbyterorum et diaconorum Romanam Ecclesiam post martyrium Fabiani gubernantium statutis humiliter paruisse, et eorum quæ apud suam provinciam gerebantur, directis ad eos epistolis, rationem reddidisse. Quin etiam idem clerus legitur in epistolis ad eundem Cyprianum missis, et ad Siciliam, et ad diversas partes epistolas direxisse, et nondum præside Cornelio pro imminentibus tunc negotiis etiam ad celebrandam Romæ synodum episcopos convocasse.

Quæ cum ita sint, satis impium videtur queri- libet qui Christiano nomine gloriatur, Christianis temporibus Romanæ Ecclesiæ movitis non acquiescere, cum sub persecutionis crudelitate Deo digni pontifices tam devote paruerint, etiam dum careret pontifice. Arbitrati quippe sunt Patres spiritu Dei pleni, beatos apostolos Petrum et Paulum in ea magnificis meritis vivere et præesse, fidemque, quam ab eisdem suscepit, quæ in toto mundo, eodem B. Paulo attestante, annuntiata est et laudata, in eadem usque in sæcula non deficere; sed ut eidem B. Petro imperatum fuerat, usquequaque positos fratres in eadem fide confirmare. Hæc etsi interdum adversis mundi flatibus opprimuntur, meritis tamen principum apostolorum, qui in ea et vivunt et præsident, non obruitur. Quoniam etsi aliquando ad probationem portæ inferi adversus eam valent, tamen Jesu Domino orante pro fide Petri ne deficiat, nullatenus prævalent. Itaque ego auctoritatis ipsius privilegium, quo omni christiano orbi præeminet, ignorantibus patrefacere cupiens, Domino mihi opem ferente, ex variis sanctorum Patrum et Christianorum principum auctoritatibus, potioribus quibusque in unum congestis, præsens desloravi opusculum quadrifaria dispartitum partitione. Nam primus liber continet privilegium auctoritatis ejusdem Romanæ Ecclesiæ. Et quoniam Ecclesia sine clero suo esse non potest, neque clerus absque rebus quibus temporaliter subsistat; huic subjuncti secundum et tertium de clero et rebus ejusdem Ecclesiæ. Quia vero sæculi potestas Dei Ecclesiam sibi subjugare nititur, libertas ipsius et cleri et rerum ejus, tertio et maxime quarto libro evidenter ostenditur. Singulas autem deslorationes huic operi insertas juxta ordinem capitulorum minime

locavi, quia pene omnes aliæ bina, aliæ plura in se negotia continent; et si secundum numerum negotiorum de quibus agunt acciperent sectionem, multo laborem plurimum, et auctoritati afferrent derogationem: ideoque moneo scriptorem, ne lector graviter offendatur, ut non solum in emendatione codicis, verum etiam in utrisque numeris recte se habentis et cautissime emendandis diligentiam adhibeat, scilicet in eo qui suppositus est quibusque capitulis, et item in eo qui per totum codicem præpositus est singulis deslorationibus.

Porro si qua hic inserta, quod etiam in evangelistis sæpe contingit, sibi invicem contraria videntur; discretionem adhibita facile patebit, quod neque sibi, nec extra positis scripturis adversentur. Quod si patenter adversari contigerit, inferior auctoritas potiori cedere debet. Itaque primum desloram quæque optima de quibusdam universalibus synodis, id est Nicæna, Ephesina prima, Chalcedonensi et vi, et vii, et viii, quæ partim a quatuor, sive a quinque patriarchis, ab eorum partim vicariis sub diversis temporibus universaliter celebrata fuisse noscuntur. De quarum auctoritate, nisi qui insanias, nemo debet. Sed et de reliquis conciliis Orientalibus non abs re putavi quæ congrua visa sunt mutare, a quibus videbam Romanos pontifices in suis constitutionibus, quod et curiosus lector deprehendere poterit, auctoritatem accepisse. Præterea quædam sumpsi de Carthaginensi synodo, quæ a 200 et li episcopis sub papa Zosimo acta est, præsentibus et ipsius legalis Faustino episcopo, et Philippo, et Asello presbyteris, in qua eisdem præsentibus confirmata sunt et inserta eidem synodo, Africana concilia diversis capitibus, de quibus Cælestius, et Symmachus, et Hadrianus quædam videntur in suis decretis inserere. Et quoniam adversarius, dum rationi succumbit, auctoritatem infamat, sciendum est quoniam omnia concilia sive universalis, sive provincialia, quæ ante Chalcedonensem synodum acta fuerant, postea confirmata et corroborata fuerunt in eadem cap. 1, quod ita se habet: *Regulas sanctorum Patrum per singula nunc usque concilia constitutas, proprium robur obtinere decrevimus.* Nam Chalcedonense concilium a 630 Patribus sub Leone papæ gestum, est ejus auctoritatis ac firmitudinis, ut quisquis ejus soliditatem non tenet, cujuslibet vitæ actionis existat, ut B. Gregorius ait, etiam si lapis esse videatur, extra Dei ædificium jaceat. Sed et de auctoritate canonum apostolorum, qui per Clementem Romanum pontificem de Græco in Latinum translati dicuntur, quorum etiam auctoritate vii universalis synodus Patrum ccccl. et idem Gregorius in suo Registro uti videtur, de quorum, inquam, et quorumlibet aliorum canonum auctoritate Anastasius Romanæ Ecclesiæ bibliothecarius in prologo ejusdem vii universalis synodi, quam de Græco in Latinum transulit, Joanni VIII papæ ita scribit: *Prædecessore vestro PP. Stephano et apostolatu vestro decernente non tantum solos apostolorum quinquaginta canonis*

Ecclesia recipit, utpote tubarum Spiritus sancti, sed etiam omnium omnino probabilium Patrum, et sacrorum conciliorum regulas et institutiones admittit, illas duntaxat quæ nec rectæ fidei, nec bonis moribus obviant, sed nec sedis Romanæ decretis admodum quid resultant, quin potius adversarios potenter impugnant. Epistolas autem Clementis ad Jacobum, contra quas quidam garrire videntur, authenticas ostendant successores ejus Anacletus et Alexander, et quidam alii pontifices, et a Deo Benedictus monachorum pater, qui ex illis plures sententias in suis scriptis inseruerat. Sed et de apostolicæ sedis auctoritate hic plurima congressi. Quædam etiam de opusculis B. Hieronymi, cujus eloquium, ut Augustinus de eo ait contra Julianum, ab Oriente in Occidentem instar solis refulget. Quædam de opusculis beatorum Cypriani, Ambrosii, Augustini et aliorum Patrum. Et omnimodis operam impendi ut essent plenissima auctoritate quæ hic congressi. Quoniam sicut aliquos quibus hæc placerent, ita non defuturos quosdam qui his inviderent, non ignoravi. Præterea antiquum ordinem electionis seu consecrationis Romani pontificis et cleri ejus huic operi inserere libuit. Nam

quidam olim in Dei et sanctorum Patrum sanctionibus contemptum ad sui ostentationem et ascribendam sibi ventosam auctoritatem, quæ nullis canonicis legibus stare potest, scripserunt sibi novam ordinationem Romani pontificis: in qua quam nefanda, quam Deo inimica statuerunt, hæreo scribere. Qui legit intelligat. Porro de modo docendi subditos pauca hic inserta sunt: quoniam et laboriosum et alterius operis arbitratus sum ad hoc sacram deslorare Scripturam. Potissima autem ad id operis mihi visa sunt Evangelium, et apostolorum Epistola, et Clementis, et pastore Gregorii, et super Evangelia homilia ejusdem 40, et 8, et 9, et 10, super Ezechielem. Et quoniam dicitur brevitati studeo, plurima utilia me præterire doleo, moneo curiosum lectorem ut cum vacat, his a quibus hæc deslorata sunt studium adhibeat; non ut desloratis aliquid adjungat, sed ut suo desiderio satisfaciat. Hoc itaque opus vestræ paternitati dedicavi, quod non solum sanctæ apostolicæ sedis, sed omni Ecclesiæ et omni clero profuturum putavi. Obsecro autem legentem in Domino, ut pro meis excessibus ad Dominum intercedat.

FRAGMENTA LIBRI

De privilegiis et auctoritate Ecclesiæ Romanæ statusque ecclesiastici, et adversus rerum ecclesiasticarum invasores, Simoniacos et schismaticos, Guibertinos et Henricianos.

(Baron. *Annal.* ad an. 1059, n. 31; 1080, n. 31; 1081, n. 32.)

I.

De Nicolai junioris papæ decreto.

Sunt autem qui obijciunt, Nicolaum Juniorem decreto synodico statuisset ut obeunte apostolico pontifice, successor eligeretur, et electio ejus regi notificaretur. Facta vero electione, et, ut prius dictum est, regi notificata, ita demum pontifex consecraretur. Quod si admittendum est, ut ratione factum dicatur, obijcimus ad hoc confutandum, præfatum regem, et optimates ejus se ea constitutione indignos fecisse: primum, quod postea, cum præfatus Nicolaus Coloniensem archiepiscopum pro suis excessibus corripuisset, graviter tulere, eumque hujus rei gratia (quantum in se erat) a papatu deposuere, nomenque ejusdem in canone consecrationis nominari vetere; ideoque decretum ejusdem jure irritum esse debet, qui, cum a toto orbe papa haberetur, juxta eorundem sententiam eidem papa non fuit, quasi non ex Dei, sed ex eorum tantum penderet voluntate, quempiam quodlibet esse vel non esse. Romanus enim pontifex, ut sapientes norunt, non modo deponi non potest, sed etiam Christiano jure a quolibet non potest judicari. Deinde quia cum in eodem decreto cautum esset, ut Romæ pontificis electio a Romano clero et populo agere-

tur, et postea notificaretur ipsi, præfatum violantes decretum, elegere (quod eis non licebat) prius Cadaloum Parmensem, postea Guibertum Ravennatem, induentes eos apostolicis insignibus, vocantes apostolicos, apostatas et Anticristi præcursores. Præterea autem præfatus Guibertus, aut sui, ut suæ parti favorem ascriberent, quædam in eodem decreto addendo, quædam mutando, ita illud reddiderunt a se dissidens, ut sus pauca, aut nulla exemplaria sibi concordantia valeant inveniri. Quale autem decretum est, quod a se ita discrepare videtur, ut quid in eo potissimum credi debeat, ignoretur?... Excommunicatio autem quæ in præfato decreto terribiliter profertur, a Guiberto, aut a cuius fautoribus indita solummodo creditur, quoniam in antiquioribus hujus decreti exemplaribus longe aliter habetur. Et hæc quidem super eos venit, qui eam in sui favorem ibidem indidere, et super eos qui eam timendam dicere præsumunt. Super illos quidem, ut incidant in loveam quam fodere, et ut apprehendat eos captio quam occultavere, etc.

II.

De Guiberto antipapa.

Post præstita domino suo beatæ memoriæ se-